

רבים של רוח האדם".

נ"ד ד': תִּירָאֵל - הרי"ש בשווא נע, והוא מלשון יראה. והקורא 'תִּירָאֵל' בשווא נח, משנה משמעות ללשון ראה.

נ"ד ו': כִּי־כָאֶשֶׁה עֲזוּבָה וְעֲצוּבָת רֹחַ קְרָאָךְ יי - יש להקפיד להטעים היטב את הטפחא המפסיק שבתִּיבַת 'רֹחַ', שהוא ניגון מפסיק יותר מהתביר^ט שבתִּיבַת 'עֲזוּבָה', שאם לא יטעים כראוי ישמע שהפיסוק הוא 'כִּי כָאֶשֶׁה עֲזוּבָה, וְעֲצוּבָת רֹחַ קְרָאָךְ יי' בעוד שהפיסוק הוא 'כִּי כָאֶשֶׁה עֲזוּבָה וְעֲצוּבָת רֹחַ, קְרָאָךְ יי'.

וְעֲצוּבָת - הטעם מלעיל בצד"י.

וְאֶשֶׁת נְעוּרִים כִּי תִמָּאֵס אֶמֶר אֶל־הֶיָּךְ - יש להקפיד להטעים היטב את הטפחא המפסיק שבתִּיבַת 'תִּמָּאֵס', שהוא ניגון מפסיק יותר מהתביר^ט שבתִּיבַת 'נְעוּרִים', שאם לא יטעים כראוי ישמע שהפיסוק הוא 'וְאֶשֶׁת נְעוּרִים, כִּי תִמָּאֵס אֶמֶר אֶל־הֶיָּךְ' בעוד שהפיסוק הוא 'וְאֶשֶׁת נְעוּרִים כִּי תִמָּאֵס, אֶמֶר אֶל־הֶיָּךְ'.

נ"ד ט': כִּי־יָמִי - יש להאריך מעט במתג שבכ"ף, כדי שלא יישמע שקורא 'כִּי־יָמִי'.

וּמִגְעֶר־בָּךְ - הגימ"ל בשווא נע, ואע"פ שיש ספרים המנקדים 'וּמִגְעֶר בָּךְ' בחטף קמץ, אין להגותו כקמץ, אלא כשווא נע פשוט^כ.

נ"ד י"א: וְיִסְדְּתִיךְ - היו"ד לא נשמעת, ונקרא 'וְיִסְדְּתִיךְ'. ואין לקרוא 'וְיִסְדְּתִיךְ' בשווא וחיריק.

נ"ד י"ב: וְשִׁמְתִי כְּדָל - הכ"ף הראשונה דגושה בדגש קל נגד הכללים^כ.

וְרַב שְׁלֹם בְּנֵיךְ - יש לשים לב לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים 'וְרַב שְׁלֹם בְּנֵיךְ'.

נ"ה ט"ו: הֵן - ראוי להקפיד על הגייה נכונה של הה"א, שלא ישמע שקורא 'אֵין' באל"ף ותשתנה המשמעות. וכן הוא להלן (ג"ה ד, נ"ה ה').

נ"ה י"ז: לְמִשְׁפָּט - הלמ"ד בפתח. ואין לקרוא 'לְמִשְׁפָּט' בשווא נע.

נ"ה א': הִזֵּי - ראוי להקפיד על הגייה נכונה של הה"א, שלא ישמע שקורא 'אִזֵּי' באל"ף, ויש בזה חשש שינוי משמעות^כ.

לְמִים - הלמ"ד בפתח. ואין לקרוא 'לְמִים' בשווא נע.

נ"ה ג': שִׁמְעוּ וְתָתִי - יש להפריד בין הדבקים, שלא יבליע את השורוק ויישמע שקרא 'שִׁמְעוּתָתִי'.

❖❖❖ ❖❖❖ ❖❖❖

❖ חילופי נוסחאות ❖

נ"ד ד': כִּי לֹא תִחְפְּדִי / (כִּי־לֹא תִחְפְּדִי)

במונח מונח – בכתבי היד: ט"א ט"ב ט"ד ט"ז, ס"א ס"ג ס"ד ס"ה ס"ו ס"ז ס"ח ס"ט, א"ב א"ה א"ו א"י. ~ ובדפוסים: מק"ג, רא"פ, רוו"ה, גינצבורג^ט, קסוטו, קורן, ברויאר. ~ וכן כתב ר' יהודה בן בלעם^ט.

במקף מונח – בכתבי היד: ס"ז ס"ח ס"ט ס"י ס"ב ס"ג ס"ז, א"ד. ~ ובדפוס: לטריס.

אך אם התיבה שלפניה מוטעמת בטעם מחבר ומסתיימת בהברה פתוחה, הרי הן רפות (כמו וְקָרָא פְּרָעָה; הִיָּה כָּצִים; וְשִׁיתָ כְּפֹרֶת). וכאן האות דגושה בדגש קל, אע"פ שהתיבה שלפניה מוטעמת בטעם מחבר ומסתיימת בהברה פתוחה, ותיבה זו מנויה במסורה עם עוד מילים מעטות היוצאות מן הכלל.

^ט באבן עזרא (ישעיה א' ד', נחום ג' א') הביא שני פירושים בזה, שיש מפרשים ש'הוי' הוא כמו 'אוי' (שכתבו המפרשים שהיא קריאת כאב ואבל) והאל"ף התחלפה בה"א שכן דרך אותיות מאותו מוצא להתחלף לפעמים (וכן נקט גם האברבנאל בישעיה שם, וברד"ק שם כתב שכן משמע מתנוסס וינתן), אך דעתו שמשמעם שונה, ש'הוי' הוא סימן קריאה (וכן נראה שנקט רד"ק בישעיה שם, וביאר יותר ש'הוי' הוא לשון קריאה וצוקה הן לאבל והן להשמיע השומע).

^{טו} כן הדפים בספר, וציין שבספרים אחרים מוטעם 'כִּי־לֹא' במקף.

^{טז} בספר טעמי המקרא (מעט לפני שער הזרקה), וכבר הביא כן משמו רוו"ה בספרו משפטי הטעמים (דף י"ב ע"ב).

^י בדרך כלל כאשר באות שתי תיבות זעירות בנות הברה אחת לפני אתנחתא הן מוטעמות בשני מונחים, ואינן מוקפות. כגון: כִּי טוֹב פְּתָר (בראשית מ' ט"ז), כִּי סָר לְרִאֲוֹת (שמות ג' ד'), כִּי לֹא תִמָּץ (שמות י"ב ל"ט). ויש כמה פעמים שהתיבה הראשונה במונח והתיבה השניה מוקפת, כגון: כִּי רַב־הוּא (במדבר כ"ב ג'), כִּי אִם־בְּנוֹת (שם כ"ז ל"ג, יהושע י"ז ג').

והפסוק כִּי־יָמוּס בּוֹ (ויקרא כ"א כ"ג) שהתיבה הראשונה מוקפת והתיבה השניה במונח, הוא חריג, ואין זה דרך המקרא.

ובטעמי אמ"ת הדרך שיהיו מוקפות, כגון: כִּי־לֹא אֶרְשָׁע (איוב י' ז'), כִּי־טוֹב חֲסִידְךָ (תהלים ס"ט י"ז). (טעמי המקרא לר"מ ברויאר, עמ' 105, 156).

(ומה שכתב בתשלום מקנה אברם בטעם אתנחתא, שאם יבואו שתי תיבות לפני אתנחתא האחת במקף וזאת י"א מקומות במקרא שישירותו שני מונחים, בלבד יש בדבריו, שהלא שני מונחים המשותפים לאתנחתא מצוי במקרא עשרות פעמים, ונראה שהחליף את שני המונחים הבאים לפני אתנחתא, עם המאילה הבאה לפני אתנחתא, שהמאילה אכן באה י"א פעמים לפני אתנחתא. וכן נראה מזה שבכללי המאילה כתב רק שלפעמים ישרת לסוף פסוק, ולא הוכיר כלל שישירות גם לאתנחתא, וכן בכללי אתנחתא לא הביא כלל שישירות גם המאילה כמו שהביא בטעם סוף פסוק, ומוכיח שבלבול יש בדבריו).

^{י"ח} כבישעיה נ"ז ט"ז: כִּי רֹחַ מִלְּפָנֵי יַעֲטוּף וְנִשְׁמוֹת אֵינִי עֲשִׂיתִי.

^ט בניגון הטעמים המקובל יש נטיה לנגן ולהטעים את התביר בניגון מפסיק יותר מהטפחא, אך באמת הטעם טפחא הוא מפסיק יותר מהתביר, ויש להקפיד על הניגון המתאים בכל מקום של צירוף הטעמים תביר וטפחא, כי בהרבה מקומות זה משנה את פירוש הענין.

וכבר העירו על טעות נפוצה זו של הטעמת התביר בניגון מפסיק יותר מאשר הטפחא והשיבוש הנגרם מזה, בספר דברי קהילות (עמ' 48 הערה י'), ובספר עלה יונה (עמ' ת"ה).

ובמשנה (פסחים נ"ה ע"ב) איתא, שאחד מהדברים שאנשי יריחו עשו שלא כדון, שהיו כורכין את שמע, ופירש רבא בגמ' (נ"ז ע"א) שהיו אומרים 'הִיָּם עַל לְבָבְךָ', וזה שלא כדון כי משמע שרק היום יהיו על לבבך ולא מחר. וההטעמה שם היא 'אֶשֶׁר אֶנְכִּי מִצְוֶה הִיָּם עַל־לְבָבְךָ' בתביר טפחא, וטעותם היתה שהפסיקו בתביר יותר מאשר בטפחא.

^י משום נסוג אחור. וענין זה מבואר בגליון פרשת בראשית תשע"ו הערה ג'.

^{יא} כבדברים י"א כ"א: כִּי־מִי הַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ.

ויש להעיר, שאילו לא היה מתג לכאורה קריאת 'כִּי־מִי' ו'כִּי מִי' היו זהות לגמרי, שהרי אין דין להפריד ולשהות בין מילה למילה, ורק בין הדבקים צריך להפריד משום שיכולה אות אחת להיבלע, ומצאנו במקרא מילים שנקראות בצורה זהה למרות שמשמעם שונה, כגון 'לֹא' ו'לֹ' (ראה בגליון פרשת בהר תשע"ו הערה ה'), וכן 'מִי רֹאשׁ' (דמיה ח' י"ד) שנקרא כמו 'מִרֹאשׁ' ואין חילוק בקריאה ביניהם. אך כאן יש חילוק, שהרי ב'כִּי מִי' יש מתג, וממילא קריאתו שונה מ'כִּי־מִי' שאין בו מתג, אך קשה לומר שחילוק זה יגרם לשינוי משמעות, שאינו חלק מהגיית המילה עצמה.

^{יב} כמבואר בארוכה במאמר החטפים שחטף קמץ זה הוא ניקוד מושאל הבא לסמן על שווא נע, ואינו חטף קמץ ממש.

^{יג} הכלל הוא שאותיות בגדכפ"ת בראש תיבה דגושות בדגש קל (כמו בְּתוֹךְ; כמו).